

בלונים

אולי הוא חושב שגם אני ג'וק מסומם?

לפני שיכניס אותי לבקבוק -

כדאי לחפש מקום אחר!

ח'כים אברהם שפירא ורפאל איתן בכנסת

קווא יני.

הצדקה בבחירה זו. יתכן שפרס יפתיע, ויהיה מועמד סביר כשנה הבאה. אך בסוף תשמ"ד היתה בחירתו נראית כמופרכת.

כך הלכו והצטמצמו האופציות, ובסופו של דבר נותר כהנא כמועמד הסביר היחיד. הוא מסמל את הרבר העיקרי שקרה במדינה בשנה עגומה זו. התייעוב הכללי שמעורר האיש אצל אנשים שפויים והוגנים הוא חלק מן הסיפור. הוא לא היה יכול להצדיק את אייבחרתו.

ההתעלמות כהשתמטות

בסופו של דבר היתה שאלה פשוטה: האם נניח לרעיותינו לגבור על היושר האינטלקטואלי שלנו, או לא?

היושר הזה הוא מקורי-גאוותנו, ואחד מסימני-ההיכר העיקריים של העולם הזה. אם לא העיקרי בה"א הידיעה. הוא מתבטא בסיסמתנו "בלי מורא" — רלי משוא-פנים. כפי שהסי ברתו לא פעם — חוסר משוא-פנים אין פירושו ניטרליות, או אי-היכולת להבי מין בין טוב ורע. פירושו גישה בלתי-משוחרת לעובדות, ניתוחן והסקת המסקנות מהן.

גם במיקרה קיצוני זה — ואיני מעלה על דעתי קיצוני ממנו — לא יכולנו להפטר עיקרון זה. היושר האינטלקטואלי, בלי משוא-פנים, אמר לנו שכנא הוא אישיהשנה, לפי כל הקריטריונים המשמשים נר לרגלנו בעת הבחירה. על כן בחרנו בו.

היו רבים שבחירה זו קוממה אותם, ובצדק. ידוע כי כהנא פועל על פי הכלל שכל פירסומת טובה לו, ולא חשוב מה טיבה. כל פירסומת מעלה את חשיבותו בעיני הבריות. רבים סבורים כי הצורה הנאותה היחידה לטיפול באיש כזה — הן מבחינת היעילות, הן מבחינת ההגינות — היא להתעלם מקיומו.

כחוקר התקופה הנאצית, ובעיקר של עליית אדולף היטלר לשלטון, התעמקתי לא פעם בשאלה זו. האם היו מתנגדי הנאציזם בגרמניה צריכים להתעלם מקיומו, כפי שהציעו רבים, או להיפך. היו צריכים להרים קול ולהזהיר מפניו בעוד מועד, כפי שהציעו רבים אחרים? אין תשובה סופית על שאלה זו, ויש נימוקים טובים מאוד לכאן ולכאן.

במיקרה שלנו, איני סבור שתצמח תועלת כלשהי מהתעלמות מן התופעה. היא ישנה, ויש לה שורשים עמוקים במציאות הישראלית. מוכר-חיים לנתח אותה כדי להבין אותה; וצריכים להבין אותה כדי להילחם בה. אין צורך להעלות על נס כל תעלול קטן שלו. בהחלט לא. אך את התופעה עצמה יש לנתח כאומץ-לב, כבהירות ובאחריות. אחרת תשמש ההתעלמות אמתלה לאי-פעולה נגד במוסדות השילטון, החקיקה והמישפט.

בחירת כהנא כאישיהשנה צריכה לשמש אות-אזהרה לכל עסי-ישראל. אין לטמון את הראש בחול. יש לראות את המציאות בעין פקוחה ומפוכחת, כדי להסיק ממנה את המסקנות הדרושות להצלת המדינה ולהצלת הדמוקרטיה הישראלית.

לפני הופעת כל גיליון של ראשיהשנה, יש בין הקוראים הנאמנים שלנו מתיחות מסויימת סביב השאלה: מי יהיה אישיהשנה?

בשנה רגילה יש כמה וכמה מועמדים סבירים לתואר, ויש ניחושים והתערבויות לרוב.

גם הפעם היתה מתיחות רבה. אלא שהפעם לא היתה השאלה "במי הם יבחרו?" אלא: "האם הם יעזו?"

אם לרון לפי האנשים שהספקתי לרבר עימם על נושא זה — ומיספרם הגיע לעשרות — הרי 90 אחוז מהם ויותר היו משוכנעים כי המועמד הסביר היחיד הוא הפעם מאיר כהנא. אך הם ידעו כי בחירה זו תהיה קשה לנו מאוד. "אתם לא תרצו לעשות פירסור מת לאיש הזה", אמר אחד — וקביעה זו חזרה כפי רבים אחרים, במילים אלה או אחרות.

אומנם, קוראי העולם הזה יודעים כי בחירת אישיהשנה אינה כבחירת מלכת-יפוי. אין אנהנו בוחרים כמועמד היפה או החיובי ביותר. אנהנו בוחרים באיש או באשה שהשפיעו, לרעתנו, על אירועי השנה, או המסמלים את

אישיהשנה תשמ"ד לא בנות יענה

ההתפתחויות החשובות בה. מכין 33 אנשי השנה שנבחרו עלידינו בין 1951 ו-1983, כמחציתם היו אנשים שניתן להגדיר את השפעתם על השנה כ"חיובית", באופן כללי, וכמחציתם אנשים בעלי השפעה "שלילית".

המחשבה

עוררה סלידה

האמת היא שבהתקרב ראש השנה גברו ההתלבטויות שלנו.

היפשונו נברות אדם אחר שהיתה הצדקה בבחירתו. התנגדתי בכל נימי נפשי לבחירת כהנא. במשך חודשים חשבתי על האפשרות שאצטרך להקדיש שבועות ארוכים בכתיבה עליו, והמחשבה עוררה בי סלידה.

אך ככל שעברו השבועות, והיה צורך להחליט סופית, כן גברה ההכרה שאין מנוס מבחירתו. פשוט לא היה שום מועמד סביר אחר, שבחירתו לא היתה נראית כמלאכותית, כבחירת השתמטות מן הבעיות האמיתיות. היה נדמה שהבעיה תיפתר אם ייבחר שימעון פרס כראשיהמשלה. אך כאשר קמה ממשלת-האחדות כפי שקמה, כממשלת-מחדל הכבולה על פי הסכם ביריה וברגליה, לא היתה כל

א.א.א.א.א.